

Vergaderjaar 2009–2010

32 395 VIII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2010 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2010 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
A. Rouvoet

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1.	Leeswijzer	2
2.	Het beleid	2
2.1.	Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangsten	2
2.2.	Beleidsartikelen	6
2.3.	Niet-beleidsartikelen	32
3.	Definitieve openingsbalans Dienst Uitvoering Onderwijs	34

1. Leeswijzer

De memorie van toelichting bestaat uit een algemeen deel en een artikelsgewijs deel. Het algemeen deel bevat een overzicht van toelichtingen op de volgende onderdelen:

- Per saldo generale wijzigingen in de begroting 2010 (paragraaf 2.1.1);
- Uitvoeringsproblematiek en dekking in 2010 (paragraaf 2.1.2);
- Wijzigingen in de onderwijsdeelname 2010 (paragraaf 2.1.3);
- Technische mutaties, waaronder loon- en prijsbijstelling (paragraaf 2.1.4);
- Baten-lastendienst Dienst Uitvoering Onderwijs (paragraaf 3).

Aansluitend wordt ook per beleidsartikel een overzicht van de wijzigingen gegeven, inclusief toelichting (paragraaf 2.2). Op de beleidsartikelen worden alleen de beleidsmatige en autonome mutaties groter dan € 2,2 miljoen toegelicht.

2. Het beleid

In deze 1e suppletoire begroting van OCW zijn de effecten van besluiten van het demissionaire Kabinet over de Voorjaarsnota verwerkt. De budgettaire ramingen voor de onderwijsdeelname zijn vanaf 2011 structureel op hetzelfde niveau gehouden. Deze suppletoire wet moet in samenhang worden gezien met de Voorjaarsnota. De regering zal de (aanvullende) financiering die nodig is om de hogere uitgaven in 2011 en verder te kunnen accommoderen, zoals gebruikelijk in de Miljoenennota 2011 presenteren.

2.1. Overzicht belangrijkste uitgaven en ontvangstenmutaties

2.1.1. Generale wijzigingen in de begroting 2010

In de eerste suppletoire begroting 2010 is de OCW-begroting per saldo generaal verhoogd met bijna € 0,3 miljard. Onderstaande tabel laat zien welke posten dit betreft. Na de tabel volgt een toelichting.

Tabel 1: Overzicht belangrijkste generale mutaties 2010 (x € 1 miljoen)

		Artikel	Uitgaven 2010
1	Eindejaarsmarge 2009–2010	diversen	203
2	Stimuleringsenveloppe Arbeidsmarkt: jeugdwerkloosheid (SZW)	diversen	130
3	Stimuleringsenveloppe Monumenten	14	24
Kasschuiven:			
4	Stimuleringsenveloppe Arbeidsmarkt: jeugdwerkloosheid	4	16
5	Stimuleringsenveloppe Bouw: onderhoud en bouw scholen	1 en 3	36
6	Stimuleringsenveloppe Kennis: versterking kennisinfrastructuur	16	9
7	Stimuleringsenveloppe Onderwijs: versterking MBO	4	3
8	Loonbijstelling 2011	3	56

		Artikel	Uitgaven 2010
9	OV-jaarkaart	11	- 165
10	Diverse kasschuiven	diversen	- 13
Totaal			300

1) Eindejaarsmarge 2009–2010

In 2009 zijn diverse budgetten niet volledig tot besteding gekomen, de zogenoemde eindejaarsmarge. Deze middelen worden voor 2010 aan de OCW-begroting toegevoegd.

2) Stimuleringsenveloppe Arbeidsmarkt: jeugdwerkloosheid (SZW)

Een deel van de enveloppe arbeidsmarkt uit het stimuleringspakket wordt ingezet voor de gestegen onderwijsdeelname in 2010. Door de crisis zijn leerlingen langer op school gebleven dan geraamd, waarmee de additionele instroom van de jeugdwerkloosheid is verminderd. De stimuleringsmiddelen voor de arbeidsmarkt sluiten daarmee qua beleidsdoel inhoudelijk aan bij de leerlingenproblematiek.

3) Stimuleringsenveloppe Wonen Wijken en Integratie (WWI): monumenten

Het budget van de monumentenzorg is verhoogd met een bedrag van € 24 miljoen uit de tweede tranche van de economische stimuleringsmiddelen WWI: € 15 miljoen voor de regeling herbestemming monumenten en € 9 miljoen voor de Regeling speciale projecten

4) Stimuleringsenveloppe Arbeidsmarkt: jeugdwerkloosheid

Het betreft een kasschuif van 2009 naar 2010 ten behoeve van de Tijdelijke subsidieregeling plusvoorziening overbelaste jongeren.

5) Stimuleringsenveloppe Bouw: onderhoud en bouw scholen

In het aanvullend beleidsakkoord zijn ter stimulering van de economie middelen beschikbaar gesteld voor verbetering van het binnenmilieu, duurzaamheid en energiebesparende maatregelen in schoolgebouwen. Er wordt in totaal € 165 miljoen ingezet. Deze middelen zijn beschikbaar voor de sectoren primair en voortgezet onderwijs. Het bedrag uit 2009 van € 36 miljoen is doorgeschoven naar 2010 aangezien de aanvraagtermijnen voor scholen en gemeenten liepen tot 1 januari 2010. De middelen komen in 2010 tot besteding.

6) Stimuleringsenveloppe Kennis: versterking kennisinfrastructuur

Deze post houdt verband met de kenniswerkersregeling. In de zomer 2009 is een succesvolle eerste ronde geweest, waarbij 128 projecten zijn gehonoreerd. Inmiddels is ook de tweede (en laatste) call in 2009 gesloten (51 projecten). Een bedrag van € 9,3 miljoen is van 2009 naar 2010 doorgeschoven, waardoor in 2010 een totaal budget van € 129,3 miljoen beschikbaar is.

7) Stimuleringsenveloppe Onderwijs: versterking MBO

Vanuit deze enveloppe is er € 3 miljoen doorgeschoven van 2009 naar 2010 ten behoeve van de Tijdelijke subsidieregeling plusvoorziening overbelaste jongeren.

8) Loonbijstelling 2011

Er wordt dit jaar een nullijn gehanteerd voor de lonen wat betekent dat de loonbijstelling tranche 2010 niet wordt uitgedeeld aan de departementen. Om de ontstane liquiditeitsproblematiek in het voortgezet onderwijs te verlichten, vindt een kasschuif plaats uit de loonbijstelling 2011 naar 2010.

9) Kasschuif OV-jaarkaart

Een gedeelte van de uitgaven voor de OV-jaarkaart 2010 is reeds in 2009 voldaan.

10) Kasschuiven overig

Het betreft enkele kasschuiven, grotendeels verklaard door het 4-jarige experiment teambeloning in de bve-sector dat in 2010 start in plaats van 2009 en een schuif op het artikel 17 nominaal en onvoorzien om het beeld meerjarig recht te trekken.

2.1.2. Uitvoeringsproblematiek en dekking in 2010

Tabel 2: Uitvoeringsproblematiek en dekking in 2010 (x € 1 miljoen)

		Artikel	2010
1	Ramingsbijstelling leerlingen- en studentenaantallen	diversen	172
2	Kinderopvang*	24	256
3	Ramingsbijstelling studiefinanciering*	11, 12, 13	- 165
4	Stimuleringsenveloppe arbeidsmarkt (SZW)	17	- 130
5	Stimuleringsenveloppe MBO	4	- 43
6	Vrije deel eindejaarsmarge 2009	diversen	- 91
Totaal			0

* Saldo van uitgaven en ontvangsten.

Toelichting

1) Ramingsbijstelling leerlingen- en studentenaantallen

In de verschillende onderwijssectoren zijn er meer leerlingen en studenten dan eerder geraamd. Aangenomen kan worden dat de hoger uitvallende ramingen voor een deel het gevolg zijn van de economische crisis. In paragraaf 2.1.3 worden de budgettaire gevolgen van de referentieraming per sector weergegeven en toegelicht.

2) Kinderopvang

De problematiek betreft in hoofdzaak tegenvallende opbrengsten van de aanpassingen in de gastouderopvang die per 1 januari jl. zijn doorgevoerd. Daarnaast is nog sprake van een tegenvallende opbrengst van de tabelaanpassing die per 1 januari 2009 is doorgevoerd en is in de reeks enig extra noodzakelijk budget verwerkt voor de implementatie van het nieuwe stelsel gastouderopvang.

3) Ramingsbijstelling studiefinanciering

De ramingsbijstelling is het saldo van een tegenvaller samenhangend met de ontwikkeling in de aantallen studenten en met de wettelijke verplichte verhoging van de normbedragen in de studiefinanciering, en een meevaller als gevolg van autonome ontwikkelingen. De autonome meevaller wordt voornamelijk veroorzaakt door minder omzettingen van prestatiebeurs naar gift, minder uitgaven voor de OV-studentenkaart, een lager dan geraamd gebruik van de aanvullende beurs en hogere renteontvangsten.

4) Stimuleringsenveloppe Arbeidsmarkt: jeugdwerkloosheid (SZW)

Een deel van de enveloppe arbeidsmarkt uit het stimuleringspakket wordt ingezet voor de gestegen onderwijsdeelname in 2010. Door de crisis zijn leerlingen langer op school gebleven dan geraamd, waarmee de additionele instroom van de jeugdwerkloosheid is verminderd. De stimuleringsmiddelen voor de arbeidsmarkt sluiten daarmee qua beleidsdoel inhoudelijk aan bij de leerlingenproblematiek.

5) Stimuleringsenveloppe MBO

De MBO-enveloppe uit het stimuleringspakket wordt deels ingezet voor de gestegen onderwijsdeelname in 2010. In het MBO zijn leerlingen door toedoen van de crisis langer op school gebleven. De stimuleringsmiddelen voor het MBO sluiten daarmee qua beleidsdoel inhoudelijk aan bij de leerlingenproblematiek.

6) Inzet vrije deel eindejaarsmarge

In 2009 zijn diverse budgetten niet volledig tot besteding gekomen. Deze middelen gaan via de eindejaarsmarge over naar 2010. Voor zover het daarbij niet om overlopende betalingsverplichtingen gaat, worden deze middelen ingezet voor de uitvoeringsproblematiek.

2.1.3. Wijzigingen in de onderwijsdeelname

Jaarlijks wordt een raming van het aantal leerlingen en studenten in de verschillende onderwijssectoren opgesteld. De wijzigingen in de onderwijsdeelname t.o.v. de raming van vorig jaar worden budgettair vertaald in de OCW-begroting. De effecten voor de OCW-begroting 2010 zijn weergegeven in de volgende tabel. Per saldo heeft dit in 2010 een budgettair effect van € 172 miljoen voor 2010.

Tabel 3: Wijzigingen in onderwijsdeelname 2010 (x € 1 miljoen)

	2010
Primair onderwijs (artikel 1)	5
Voortgezet onderwijs (artikel 3)	34
Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (artikel 4)	8
Hoger beroepsonderwijs (artikel 6)	98
Wetenschappelijk onderwijs (artikel 7)	27
Totaal	172

Primair onderwijs

Het aantal leerlingen in het primair onderwijs is in 2009 gedaald ten opzichte van 2008. Dit is het eerste effect van de geboortedaling die vanaf 2000 heeft plaatsgevonden. Deze daling is nog niet zichtbaar bij het speciaal basisonderwijs. Ten opzichte van de raming van vorig jaar zijn er bij het primair onderwijs slechts zeer geringe afwijkingen.

Voortgezet onderwijs

Het totaal aantal leerlingen in het voortgezet speciaal onderwijs is in 2009 gestegen ten opzichte van 2008. Deze stijging doet zich vooral voor bij de gemeenschappelijke leerjaren en bij havo/vwo. In het voortgezet onderwijs zijn er ruim 3.000 leerlingen meer dan vorig jaar werd verwacht.

Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Gebleken is dat in het studiejaar 2009/2010 meer geïndiceerde deelnemers met een handicap (LGF) zijn ingestroomd dan verwacht. Dit heeft geleid tot een overschrijding van het budget voor 2009. Als gevolg van deze ontwikkeling is ook het budget voor 2010 verhoogd.

Hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs

Het totale aantal hbo-studenten is fors toegenomen, vooral bij voltijd-hbo (zowel bij eerstejaars als bij hogerejaars). Ook het aantal wo-studenten is fors toegenomen, vooral het aantal eerstejaars is sterk gestegen. De toename is flink hoger dan vorig jaar geraamd, hetgeen leidt tot een forse bijstelling van de raming naar boven.

2.1.4. Technische mutaties, waaronder loon- en prijsbijstelling

In deze 1e suppletoire begroting is een groot aantal technische wijzigingen opgenomen. Het betreft onder meer (interne) overboekingen tussen de artikelen in de OCW-begroting en overboekingen met andere departementen.

Loonbijstelling

Er wordt een nullijn gehanteerd voor de lonen wat betekent dat de loonbijstelling tranche 2010 niet wordt uitgedeeld aan de departementen.

Prijsbijstelling

De prijsbijstelling tranche 2010 wordt voor het jaar 2010 niet uitgekeerd. In verband met de verplichte prijsbijstelling wordt OCW voor 2010 incidenteel door VWS gecompenseerd (€ 30 miljoen).

3. Baten-lastendienst Dienst Uitvoering Onderwijs

In de OCW ontwerp-begroting van 2010 is een indicatieve openingsbalans van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) opgenomen. In de eerste suppletoire begroting is de definitieve openingsbalans van DUO per 1 januari 2010 opgenomen. De balansposten zijn afzonderlijk toegelicht. Op de definitieve openingsbalans is een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven.

2.2. De beleidsartikelen

Artikel 1. Primair onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	9.459.204	0	52.585	9.511.789	23.054	13.554	6.784	6.784
Waarvan garantieverplichtingen	0							
Totale uitgaven	9.460.420	0	52.585	9.513.005	23.054	13.554	6.784	6.784
Programma-uitgaven	9.455.659	0	52.337	9.507.996	22.812	13.312	6.542	6.542
<i>Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor primair onderwijs</i>	<i>8.980.140</i>	<i>0</i>	<i>154.781</i>	<i>9.134.921</i>	<i>164.322</i>	<i>153.837</i>	<i>146.761</i>	<i>147.587</i>
• Personele bekostiging	7.712.843	0	130.585	7.843.428	162.337	151.851	144.776	145.601
• Materiële bekostiging	1.146.968	0	- 277	1.146.691	1.914	1.914	1.914	1.914
• Verbeteren binnenmilieu	79.647	0	25.741	105.388	0	0	0	0
• Onderwijspersoneelsbeleid	4.427	0	0	4.427	0	0	0	0
• Invoering persoonsgebonden nummer	2.000	0	- 167	1.833	0	0	0	0
• Humanistisch vormend en godsdienstonderwijs	10.000	0	208	10.208	0	0	0	0
• Aanpak (zeer) zwakke scholen	2.400	0	- 600	1.800	0	0	0	0
• Overig	21.855	0	- 709	21.146	71	71	71	71
<i>Leerlingen volgen onderwijs van hoge kwaliteit</i>	<i>65.234</i>	<i>0</i>	<i>143</i>	<i>65.377</i>	<i>- 601</i>	<i>- 100</i>	<i>- 100</i>	<i>- 100</i>

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletioire begroting 2010	Stand 1e suppletioire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
• Verbeteren van taal- en rekenopbrengsten	31.150	0	664	31.814	0	0	0	0
• Excellentie en talentontwikkeling	3.095	0	32	3.127	0	0	0	0
• Verbreding techniek in het basisonderwijs	4.955	0	0	4.955	0	0	0	0
• Cultuur en school	18.483	0	0	18.483	0	0	0	0
• Overig	7.551	0	- 552	6.999	- 600	- 100	- 100	- 100
<i>Leerlingen kunnen zonder drempels het primair onderwijs volgen dat het beste past bij hun talenten en specifieke behoeften</i>	<i>259.415</i>	<i>0</i>	<i>- 4.327</i>	<i>255.088</i>	<i>5.975</i>	<i>5.975</i>	<i>5.975</i>	<i>5.975</i>
• Passend onderwijs en LGF	93.726	0	2.218	95.944	2.050	2.050	2.050	2.050
• Onderwijsachterstandenbeleid GOA/OAB, VVE en schakelklassen	111.469	0	- 7.005	104.464	3.644	3.644	3.644	3.644
• Segregatie	1.830	0	0	1.830	0	0	0	0
• Onderwijsvoorzieningen voor jonggehandicapten	22.204	0	0	22.204	0	0	0	0
• Veiligheid op school	22.928	0	389	23.317	252	252	252	252
• Overig	7.258	0	71	7.329	30	30	30	30
<i>Leerlingen krijgen een beter aanbod van aansluitende voorzieningen in en om de school</i>	<i>11.072</i>	<i>0</i>	<i>- 3.190</i>	<i>7.882</i>	<i>49</i>	<i>49</i>	<i>49</i>	<i>49</i>
• Brede scholen	11.047	0	- 3.190	7.857	49	49	49	49
• Dagarrangementen en combinatiefuncties	0	0	0	0	0	0	0	0
• Tussenschoolse opvang	0	0	0	0	0	0	0	0
• Overig	25	0	0	25	0	0	0	0
<i>Voorcalculatorische uitdelingen</i>	<i>95.152</i>	<i>0</i>	<i>- 96.123</i>	<i>- 971</i>	<i>- 146.703</i>	<i>- 146.218</i>	<i>- 146.143</i>	<i>- 146.969</i>
<i>Programmakosten-overig</i>	<i>44.646</i>	<i>0</i>	<i>1.053</i>	<i>45.699</i>	<i>- 230</i>	<i>- 230</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Uitvoeringsorganisatie DUO	32.671	0	- 47	32.624	- 1.254	- 1.222	- 1.050	- 1.050
• Overig	11.975	0	1.100	13.075	1.024	992	1.050	1.050
Apparaatsuitgaven	4.761	0	248	5.009	242	242	242	242
Ontvangsten	5.936	0	2.000	7.936	0	0	0	0

Toelichting mutaties

Voor artikel 1 (Primair onderwijs) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 52,6 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010. Voor € 9,5 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 43,1 miljoen gestegen.

De ontvangsten zijn met € 2 miljoen gestegen als gevolg van technische mutaties.

Toelichting per operationele doelstelling

Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor primair onderwijs

Algemeen

In totaal wordt op deze doelstelling een bedrag van € 154,8 miljoen gemuteerd in de eerste suppletoire begroting.

Personele bekostiging.

Op dit instrument is € 130,6 miljoen gemuteerd. Deze verhoging is grotendeels het gevolg van volumebijstellingen (met name leerlingen) en van toerekening van voorcalculatorische uitgaven (door verwerking van de actuele gemiddelde personele last). Daarnaast is onder meer € 6 miljoen onderuitputting 2009 op het budget voor passend onderwijs toegevoegd; dit bedrag wordt ingezet ter bestrijding van de overschrijding op de zorguitgaven in 2010. Vanaf 2012 is de mutatie technisch vastgesteld op het niveau van 2011.

Binnenmilieu

De mutatie van € 25,7 miljoen op de uitgaven voor de verbetering van het binnenmilieu bestaat voor € 25 miljoen uit onderuitputting 2009 op de subsidieregeling binnenklimaat die aan het budget voor 2010 is toegevoegd omdat de uitbetaling voor deze subsidieregeling geheel in 2010 zal plaatsvinden.

Leerlingen volgen onderwijs van hoge kwaliteit

In totaal wordt op deze doelstelling een bedrag van per saldo € 0,1 miljoen gemuteerd; de mutaties zijn voornamelijk technisch van aard.

Leerlingen kunnen zonder drempels het primair onderwijs volgen dat het beste past bij hun talenten en specifieke behoeften

In totaal wordt op deze doelstelling een bedrag van – € 4,3 miljoen gemuteerd. Deze verlaging is met name een gevolg van toerekening van voorcalculatorische uitgaven van € 4,3 miljoen (door verwerking van de actuele gemiddelde personele last) en een overboeking naar het Gemeentefonds van € 8,6 miljoen ten behoeve van onderwijsachterstandenbeleid.

Leerlingen krijgen een beter aanbod van aansluitende voorzieningen in en om de school

Het saldo van mutaties op deze doelstelling van – € 3,2 miljoen wordt veroorzaakt door enerzijds een verlaging met circa € 5,2 miljoen in verband met een overboeking naar het Gemeentefonds voor het realiseren van combinatiefuncties in brede scholen, en anderzijds een toevoeging van € 2 miljoen voor beroep en bezwaarprocedures brede school.

Ontvangsten

De verwachte ontvangsten worden met € 2 miljoen verhoogd. Het gaat daarbij om afrekeningen met schoolbesturen voor wachtgeldkosten die ten onrechte bij het Participatiefonds waren gedeclareerd. Deze middelen worden weer beschikbaar gesteld aan het Participatiefonds.

Artikel 3. Voortgezet onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	6.838.245	0	101.685	6.939.930	4.128	58.893	57.958	56.158
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	6.869.680	0	101.685	6.971.365	4.128	58.893	57.958	56.158
Programma-uitgaven	6.864.957	0	101.519	6.966.476	3.930	58.795	57.860	56.060
<i>Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor voortgezet onderwijs</i>	6.707.743	0	89.652	6.797.395	- 8.345	46.520	57.034	55.234
• Personele en materiële bekostiging	6.553.181	0	80.494	6.633.675	- 14.215	41.785	53.234	53.234
• Investerings in energiebesparing en een beter binnenmilieu	40.900	0	10.000	50.900	0	0	0	0
• Actieprogramma «Onderwijs bewijs» (FES)	9.153	0	- 5.391	3.762	5.800	4.700	3.800	2.000
• Onderwijsverzorging	53.160	0		53.160	0	0	0	0
• Projecten	19.164	0	- 75	19.089	0	0	0	0
• Belangenbeht.dienst-verl. ICT (po, vo, be)	32.185	0	4.624	36.809	70	35	0	0
<i>Leerlingen volgen voortgezet onderwijs van hoge kwaliteit</i>	64.035	0	124	64.159	342	342	342	342
• Kwaliteitsprojecten via VO-Raad	3.550	0	- 68	3.482	0	0	0	0
• Kwaliteitsbeleid voortgezet onderwijs	60.485	0	192	60.677	342	342	342	342
<i>Leerlingen ervaren een goede aansluiting tussen onderwijsfasen in hun doorlopende leerlijn</i>	4.531	0	11.449	15.980	11.449	11.449	0	0
• Experimenten vmbo-mbo2	4.531	0	11.449	15.980	11.449	11.449	0	0
<i>Leerlingen krijgen een beter leeraanbod gericht op sociale en maatschappelijke vaardigheden</i>	66.180	0	- 16	66.164	484	484	484	484
• Maatschappelijke stages	66.180	0	- 16	66.164	484	484	484	484
<i>Programmakosten-overig</i>	22.468	0	310	22.778	0	0	0	0
• Uitvoeringsorganisatie DUO	22.468	0	310	22.778	0	0	0	0
Apparaatsuitgaven	4.723	0	166	4.889	198	98	98	98
Ontvangsten	62.144	0	1.616	63.760	5.870	4.735	3.800	2.000

Toelichting mutaties

Voor artikel 3 (Voortgezet onderwijs) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 101,7 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010.

Voor € 1,7 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 100 miljoen gestegen.

Toelichting per operationele doelstelling

Op basis van de meest recente raming van de autonome leerlingenontwikkeling wordt de operationele doelstelling «*Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor voortgezet onderwijs*» met € 34 miljoen verhoogd. Daarnaast is de begroting voor dezelfde operationele doelstelling verhoogd met:

- een bedrag van € 10 miljoen. Het betreft hier tijdelijke stimuleringsmiddelen (subsidieregeling voor energiebesparing en een beter binnenmilieu) die in 2009 niet tot uitgave zijn gekomen;
- een bedrag van € 56 miljoen. De loonbijstelling tranche 2010 wordt niet uitgekeerd. Om de ontstane liquiditeitsproblematiek in het voortgezet onderwijs te verlichten, vindt een kasschuif plaats uit de loonbijstelling 2011 naar 2010.

Voorts is er sprake van een overheveling van middelen ad. € 11,3 miljoen van de operationele doelstelling «*Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor voortgezet onderwijs*» en «*Leerlingen ervaren een goede aansluiting tussen onderwijsfasen in hun doorlopende leerlijn*» in verband met het afzonderlijk zichtbaar maken van kosten van de experimenten vmbo-mbo2.

Resteert een bedrag van € 1,7 miljoen voor technische mutaties, verdeeld over diverse operationele doelstellingen en bestaand uit diverse boekingen (zoals desaldering en overboekingen). De desalderingen betreffen FES-programma's «Onderwijs Bewijs», praktijkgerichte leeromgeving vmbo/pro en diverse projecten maatschappelijke sectoren en ict.

De ontvangsten zijn met € 1,6 miljoen gestegen als gevolg van bovenstaande desalderingen bij de FES-programma's.

Artikel 4. Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	3.435.522	0	79.808	3.515.330	17.792	5.974	3.494	3.494
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	3.598.050	0	- 6.121	3.591.929	17.792	6.974	5.974	3.494
Programma-uitgaven	3.594.220	0	- 6.323	3.587.897	17.730	6.968	5.968	3.488
<i>Deelnemers volgen beroepsonderwijs en volwasseneneducatie in voldoende toegeruste instellingen</i>	<i>3.016.313</i>	<i>0</i>	<i>- 31.641</i>	<i>2.984.672</i>	<i>12.775</i>	<i>12.835</i>	<i>12.653</i>	<i>12.510</i>
• Bekostiging roc's/overige regelingen	2.896.595	0	- 32.584	2.864.011	11.252	11.252	11.252	11.252
• Korting 2e teldatum (coalitieakkoord)	- 36.090	0	0	- 36.090	8.800	8.800	8.800	8.800
• Bekostiging kbb's	105.521	0	0	105.521	0	0	0	0

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletioire begroting 2010	Stand 1e suppletioire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
• School-ex programma	7.000	0	515	7.515	0	0	0	0
• Competentiegerichte kwalificatiestructuur	21.626	0	0	21.626	0	0	0	0
• Overig	21.661	0	428	22.089	-7.277	-7.217	-7.399	-7.542
<i>Deelnemers volgen beroepsonderwijs en volwasseneneducatie van hoge kwaliteit in innovatieve instellingen en via hoogwaardige stageplekken</i>								
	180.123	0	-6.244	173.879	15.059	5.944	4.944	2.464
• Taal en rekenen	62.099	0	0	62.099	0	0	0	0
• Innovatiearrangement	20.000	0	-10.000	10.000	10.000	0	0	0
• Innovatiebox regulier	43.138	0	0	43.138	0	0	0	0
• Regeling stagebox	35.000	0	0	35.000	0	0	0	0
• Stage en leerbaanoffensief Kenniscentra	13.000	0	0	13.000	0	0	0	0
• Netwerkscholen (Fes)	4.404	0	96	4.500	1.096	1.096	96	-2.384
• Overig	2.482	0	3.660	6.142	3.963	4.848	4.848	4.848
<i>Deelnemers kunnen zonder drempels beroepsonderwijs en volwasseneneducatie volgen dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften</i>								
	237.178	0	14.314	251.492	12.433	12.571	12.623	12.773
• Leerlinggebonden financiering (LGF)	31.114	0	7.600	38.714	7.600	7.600	7.600	7.600
• Educatie	150.433	0	0	150.433	0	0	0	0
• Aanvalsplan Laaggeletterdheid	4.000	0	101	4.101	4.000	4.000	4.000	4.000
• Leven Lang Leren en EVC	23.918	0	5.987	29.905	300	0	0	0
• Schoolmaatschappelijk werk	15.000	0	0	15.000	0	0	0	0
• Overig	12.713	0	626	13.339	533	971	1.023	1.173
<i>Er vallen minder leerlingen gedurende hun schoolloopbaan voortijdig uit het onderwijs</i>								
	149.931	0	17.010	166.941	-22.550	-24.395	-24.265	-24.265
• RMC's/GSB	53.377	0	-21.906	31.471	-22.462	-22.462	-22.462	-22.462
• Convenanten met RMC-regio's	34.080	0	5.680	39.760	6.115	9.290	9.290	9.290
• Programmagelden regio's	22.870	0	0	22.870	2.405	2.070	2.070	2.070
• Aanvullende vergoeding experimenten vmbo-mbo	7.200	0	200	7.400	600	100	2.800	-5.000
• Verbetering melding verzuim	2.000	0	0	2.000	0	0	0	0
• Plusvoorziening «overbelaste jongeren»	15.000	0	32.918	47.918	0	0	0	0
• Overig	15.404	0	118	15.522	-9.208	-13.393	-15.963	-8.163
<i>Programmakosten-overig</i>								
	10.675	0	238	10.913	13	13	13	6
• Uitvoeringsorganisatie DUO	10.675	0	238	10.913	13	13	13	6
Apparaatsuitgaven	3.830	0	202	4.032	62	6	6	6
Ontvangsten	7.404	0	4.599	12.003	1.096	1.096	96	-2.384

Toelichting mutaties

Voor het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie is sprake van een daling van de uitgaven met € 6,1 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010.

Voor € 5,8 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 11,9 miljoen verlaagd.

Als gevolg van technische mutaties zijn de ontvangsten zijn met € 4,6 miljoen gestegen.

Toelichting per operationele doelstelling

Deelnemers volgen beroepsonderwijs en volwasseneneducatie in voldoende toegeruste instellingen

De daling van € 31,6 miljoen op dit onderdeel is onder andere het saldo van:

- In 2010 wordt de stimuleringsenveloppe onderwijs (versterking mbo) met € 42,5 miljoen verlaagd om de leerlingenproblematiek van de OCW-begroting (met name in het hbo) in 2010 sluitend te krijgen (zie de toelichting in het algemene deel van deze suppletoire begroting).
- Een overheveling van € – 3,8 miljoen naar het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) . Dit is het LNV-aandeel in de stimuleringsenveloppe onderwijs.
- Een structurele ophoging van het budget vanaf 2011 van ongeveer € 3 miljoen in verband met de ontwikkeling van het aantal leerlingen in het mbo.
- Een mutatie van € 8,8 miljoen structureel vanaf 2011. Uit de telling van 1 februari 2010 (de 2e teldatum) blijkt dat het aantal deelnemers minder is afgenomen ten opzichte van 1 oktober 2009 dan vorig jaar is geraamd. De korting tweede teldatum wordt als gevolg hiervan met € 8,8 miljoen teruggebracht.
- Een overheveling van € – 10 miljoen naar artikel 11, Studiefinanciering. Het gaat hier om het studiefinancieringseffect dat wordt veroorzaakt door de extra onderwijsdeelname als gevolg van het school exit en extension programma.
- Een mutatie van € 12,9 miljoen in 2010 als gevolg van een kasschuif van middelen voor ESF projecten.
- Een structurele overboeking van € 8,5 miljoen voor personeelsbeleid van artikel 9, arbeidsmarkt en personeelsbeleid. Deze middelen zijn ten tijde van het 2e kabinet Balkenende aan de OCW begroting toegevoegd.

Deelnemers volgens beroepsonderwijs en volwasseneneducatie van hoge kwaliteit in innovatieve instellingen en via hoogwaardige stageplekken

De verlaging van € 6,2 miljoen van deze operationele doelstelling wordt veroorzaakt door het saldo van de volgende mutaties:

- Een generale kasschuif van € – 10 miljoen van 2010 naar 2011 van de middelen voor het innovatiearrangement. Als gevolg van rijksbrede financiële tegenvallers heeft het kabinet in de miljoenennota 2010 besloten om vanaf 2011 geen vervolg te geven aan het innovatiearrangement. Om een soepelere afbouw van het innovatiearrangement mogelijk te maken heeft het HPBO verzocht om € 10 miljoen van de beschikbare middelen voor het innovatiearrangement in 2010 (€ 20 miljoen) door te schuiven naar 2011.
- Een mutatie op de post «overig» van € 3,7 miljoen in 2010 is het gevolg van een kasschuif van de overlopende verplichtingen uit 2009 naar 2010. De kasschuif wordt verklaard door de volgende onderdelen namelijk het uitstel van de invoering van het wetsvoorstel deelnemers-

raden tot 2010 (€ 0,4 miljoen), het risico op financiële claims van gemeenten vanwege het doorschuiven van WEB-gelden (€ 1,0 miljoen) en diverse nog niet volledig bevoorschotterde projecten en onderzoeken die pas in 2010 afgerekend worden (€ 2,5 miljoen).

Deelnemers kunnen zonder drempels beroepsonderwijs en volwassenen-educatie volgen dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften
De verhoging van € 14,3 miljoen van deze operationele doelstelling wordt met name veroorzaakt door het saldo van de volgende mutaties:

- Een structurele verhoging van het budget voor leerling-gebonden financiering van € 7,6 miljoen. Gebleken is dat in het studiejaar 2009/2010 meer geïndiceerde deelnemers met een handicap zijn ingestroomd dan verwacht. Dit heeft geleid tot een overschrijding van het budget voor 2009. Als gevolg van deze ontwikkeling is ook het budget voor 2010 verhoogd (zie de toelichting in het algemene deel van deze suppletoire begroting).
- Een verhoging van het budget voor Leven Lang Leren en EVC (ErVaringsCertificaten) met € 6 miljoen. Het gaat met name om middelen uit het Fonds Economische Structuurversterking 2009 die doorgeschoven worden naar 2010.

Er vallen minder leerlingen gedurende hun schoolloopbaan voortijdig uit het onderwijs

De verhoging van € 17 miljoen van deze operationele doelstelling wordt met name veroorzaakt door het saldo van de volgende mutaties:

- Een kasschuif van € 17,9 miljoen van 2009 naar 2010 ten behoeve van de Tijdelijke subsidieregeling plusvoorziening overbelaste jongeren.
- Een overheveling van € 15 miljoen voor de Tijdelijke subsidieregeling plusvoorziening overbelaste jongeren van het ministerie van Jeugd en Gezin.
- De middelen grotestedenbeleid (GSB) worden toegevoegd aan de decentralisatie-uitkering jeugd. Deze middelen (– € 21,8 miljoen) worden structureel aan het gemeentefonds overgeheveld.
- Een stijging van het budget voor de convenanten met de RMC-regio's met € 5,7 miljoen in 2010 ten laste van de post «overig». Deze stijging is het gevolg van een verhoging van het normbedrag per verminderde voortijdig schoolverlater van € 2.000,- naar € 2.500,-.

Programmakosten overig

De mutatie van € 0,2 miljoen voor de uitvoeringorganisatie DUO betreft de uitvoeringskosten voor de Tijdelijke regeling opvang conjuncturele effecten in het mbo en de Tijdelijke subsidieregeling plusvoorziening overbelaste jongeren.

Artikel 5. Technocentra

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 5 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	9.998	0	- 7	9.991	20	0	0	0
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven (programma + apparaat)	9.998	0	- 7	9.991	20	0	0	0
Programma-uitgaven	9.998	0	- 7	9.991	20	0	0	0

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletioire begroting 2010	Stand 1e suppletioire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
• Basissubsidie	7.000	0	0	7.000	0	0	0	0
• Speerpuntsubsidie	2.698	0	-7	2.691	20	0	0	0
• Overig	300	0	0	300	0	0	0	0
Ontvangsten	9.632	0	-40	9.592	0	0	0	0

Toelichting mutaties

Voor de technocentra is sprake van een daling van de uitgaven met € 7.000,- ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010. Dit is het saldo van een aantal kleine technische mutaties en een intertemporele compensatie met het Fonds Economische Structuurversterking (FES).

Als gevolg van technische mutaties zijn de ontvangsten met € 40.000,- gedaald.

Artikel 6. Hoger beroepsonderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 6 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletioire begroting 2010	Stand 1e suppletioire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	2.426.775	0	278.755	2.705.530	145.392	154.270	154.414	157.016
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	2.397.538	0	108.660	2.506.198	159.850	158.266	157.266	157.016
Programma-uitgaven	2.391.712	0	108.475	2.653.242	159.889	158.305	157.305	157.055
<i>Studenten volgen onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs</i>	<i>2.219.638</i>	<i>0</i>	<i>110.255</i>	<i>2.329.893</i>	<i>158.889</i>	<i>157.305</i>	<i>157.305</i>	<i>157.055</i>
• Reguliere bekostiging (lumpsum)	2.219.638	0	110.255	2.329.893	158.889	157.305	157.305	157.055
<i>Binnen- en buitenlandse studenten volgen hoger onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, van hoge en excellente kwaliteit</i>	<i>5.474</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>5.474</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Kwaliteitsverbetering docenten (lumpsum)	5.474	0	0	5.474	0	0	0	0
• Excellentie in onderwijs: binnen- en buitenlandse studenten	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Studenten volgen zonder drempels het hoger onderwijs dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften, en worden gestimuleerd om hun opleiding succesvol af te ronden</i>	<i>50.164</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>50.164</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
• Minder uitval en kwaliteitsimpuls (lumpsum)	34.867	0	0	34.867	0	0	0	0
• Verhogen studierendement Nederlandse studenten met niet westerse allochtone studenten (lumpsum)	12.797	0	0	12.797	0	0	0	0
• Studiekeuze informatie voor het hoger onderwijs	2.400	0	0	2.400	0	0	0	0
• Erkenning van verworven competenties	0	0	0	0	0	0	0	0
• Emancipatie	100	0	0	100	0	0	0	0
<i>De samenleving (bedrijven en maatschappelijke organisaties) benut optimaal de kennis van het hoger onderwijs en onderzoek en vice versa</i>	102.050	0	- 2.000	100.050	1.000	1.000	0	0
• Praktijkgericht onderzoek (Raak)	16.300	0	0	16.300	0	0	0	0
• Praktijkgericht onderzoek (lectoren en kenniskringen) (lumpsum)	7.823	0	0	7.823	0	0	0	0
• Ondernemerschap	7.500	0	0	7.500	0	0	0	0
• Nieuwe hbo-masteropleidingen	10.452	0	0	10.452	0	0	0	0
• Deltaplan bèta/techniek	55.500	0	0	55.500	0	0	0	0
• FES: Investeringsagenda bèta en techniek hoger onderwijs	4.475	0	- 2.000	2.475	1.000	1.000	0	0
<i>Programmakosten-overig</i>	14.386	0	220	14.606	0	0	0	0
• Uitvoeringsorganisatie DUO	14.386	0	220	14.606	0	0	0	0
Apparaatsuitgaven	5.826	0	185	6.011	- 39	- 39	- 39	- 39
Ontvangsten	4.492	0	- 2.000	2.492	1.000	1.000	0	0

Toelichting mutaties

Voor artikel 6 (Hoger beroepsonderwijs) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 108,7 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010.

Voor € 0,5 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 108,2 miljoen gestegen.

De ontvangsten zijn met € 2,0 miljoen gedaald. Deze daling betreft een technische mutatie.

Toelichting per operationele doelstelling

Studenten volgen onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs
Reguliere bekostiging (lumpsum): De stijging met € 110,3 miljoen in 2010 is met name het gevolg van een verhoging van € 97,9 miljoen in verband met de ontwikkeling van het aantal studenten in het hbo en een verhoging

van € 10,0 miljoen voor de mede financiering van de realisatie van een brede hbo-voorziening in Flevoland.

Artikel 7. Wetenschappelijk onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 7 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	3.890.901	0	63.345	3.954.246	34.888	34.896	34.903	51.757
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	3.809.083	0	28.450	3.837.533	34.895	34.888	34.896	34.903
Programma-uitgaven	3.809.083	0	28.450	3.837.533	34.895	34.888	34.896	34.903
<i>Studenten volgen onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs</i>								
	3.740.412	0	27.180	3.767.592	34.895	34.888	34.896	34.903
• Reguliere bekostiging (lumpsum)	3.714.826	0	27.180	3.742.006	34.895	34.888	34.896	34.903
• Geesteswetenschappen	10.660	0	0	10.660	0	0	0	0
• Alfa/Gamma-onderzoek	14.926	0	0	14.926	0	0	0	0
<i>Binnen- en buitenlandse studenten volgen hoger onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, van hoge en excellente kwaliteit</i>								
	47.268	0	1.270	48.538	0	0	0	0
• Kwaliteitsverbetering docenten (lumpsum)	5.414	0	0	5.414	0	0	0	0
• Excellentie in onderwijs: binnen- en buitenlands talent (HSP)	10.331	0	0	10.331	0	0	0	0
• Excellentie in onderwijs: binnen- en buitenlands talent: FES (Sirius Programma)	10.320	0	1.270	11.590	0	0	0	0
• Excellentie in onderwijs: binnen- en buitenlands talent (Sirius Programma)	4.000	0	0	4.000	0	0	0	0
• Excellentie in onderwijs: binnen- en buitenlands talent (kwaliteit en bekostiging)	2.000	0	0	2.000	0	0	0	0
• Nederlandse Instituten in het Buitenland (NIB's), Netherlands Education Support Offices (NESO's), Beeldmerk	6.816	0	0	6.816	0	0	0	0
• Internationaliseringsagenda	5.500	0	0	5.500	0	0	0	0
• Noodfonds voor internationale hulpacties	1.000	0	0	1.000	0	0	0	0
• Internationale samenwerking en beurzenprogramma's	1.887	0	0	1.887	0	0	0	0

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
<i>Studenten volgen zonder drempels het hoger onderwijs dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften, en worden gestimuleerd om hun opleiding succesvol af te ronden</i>	15.337	0	0	15.337	0	0	0	0
• Minder uitval en kwaliteitsimpuls (lumpsum)	15.337	0	0	15.337	0	0	0	0
• Verhogen studierendement Nederlandse studenten met een niet westerse achtergrond	0	0	0	0	0	0	0	0
• Verhoging deelname studenten met een handicap	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>De samenleving (bedrijven en maatschappelijke organisaties) benut optimaal de kennis van het hoger onderwijs en vice versa</i>	6.066	0	0	6.066	0	0	0	0
• 3 TU's samenwerking: FES	6.066	0	0	6.066	0	0	0	0
• 3 TU's samenwerking	0	0	0	0	0	0	0	0
• Sectorplan Natuur- en scheikunde	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten	16.402	0	1.270	17.672	0	0	0	0

Toelichting mutaties

Voor artikel 7 (wetenschappelijk onderwijs) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 28,5 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010.

Voor € 1,1 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 27,4 miljoen gestegen.

De ontvangsten zijn met € 1,3 miljoen gestegen. Voor € 1,3 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties zijn de ontvangsten niet gestegen of gedaald.

Toelichting per operationele doelstelling

Studenten volgen onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs
Reguliere bekostiging (lumpsum): De verhoging van € 27,2 miljoen in 2010 is het gevolg van een verhoging van € 27,4 miljoen in verband met de ontwikkeling van het aantal studenten in het wo en een totaal aan technische mutaties van – € 0,2 miljoen.

Artikel 8. Internationaal Beleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 8 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	22.734	0	- 796	21.938	- 2.619	- 2.570	- 2.532	- 32
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	26.317	0	3.078	29.395	73	68	- 32	- 32
Programma-uitgaven	23.434	0	3.100	26.534	100	100	0	0
<i>Stimuleren van internationalisering, grensoverschrijdende mobiliteit en institutionele samenwerking teneinde de internationale competenties van lerenden, docenten, kunstenaars en wetenschappers te vergroten</i>								
• Mobiliteitsprogramma's	7.767	0	- 10	7.757	- 10	- 10	- 10	- 10
• Bilaterale samenwerking met andere landen	2.829	0	8	2.837	8	8	8	8
<i>In internationaal verband waarbinnen van de OCW-belangen en benutten van internationale kennis voor de kwaliteit van nationaal beleid</i>								
• OCW-vertegenwoordiging in het buitenland	2.100	0	0	2.100	0	0	0	0
• Participeren in multilaterale organisaties	3.455	0	- 27	3.428	33	33	2	2
• Stimuleren van internationale uitwisseling van kennis en cultuur, beleidsonderzoek en benchmarking	653	0	129	782	69	69	0	0
<i>Het integreren van de BES-eilanden in Nederland voor wat betreft de OCW-beleidssterreinen en het onderhouden van de relaties met de andere landen in het Koninkrijk</i>								
• Verbetering van het onderwijs op de BES-eilanden	5.680	0	3.000	8.680	0	0	0	0
• Studiefinanciering Nederlandse Antillen en Aruba	950	0	0	950	0	0	0	0
Apparaatsuitgaven	2.883		- 22	2.861	- 27	- 32	- 32	- 32
Ontvangsten	99	0	0	99	0	0	0	0

Toelichting mutaties

Voor artikel 8 (Internationaal beleid) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 3,1 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010.

Voor € 0,1 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van een beleidsmatige mutatie is de begroting met € 3 miljoen gestegen.

Toelichting per operationele doelstelling

De beleidsmatige mutatie betreft een intertemporele compensatie voor de operationele doelstelling voor de BES-eilanden.

Er zijn toezeggingen gedaan aan de BES-eilanden, dat in de jaren 2009 en 2010 in totaal € 13 miljoen wordt geïnvesteerd in het onderwijs op de BES-eilanden. Aangezien de besluitvorming tussen de minister en de gedeputeerden over de aanwending van een deel van het budget in begin van het jaar 2010 is afgerond, is in het jaar 2009 een bedrag van € 3 miljoen niet besteed. Dit bedrag wordt als intertemporele compensatie overgeheveld naar het jaar 2010 om de toezeggingen gestand te doen.

Artikel 9. Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 9 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletioire begroting 2010	Stand 1e suppletioire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	291.353	0	2.596	293.949	- 4.017	- 8.433	- 7.428	- 12.427
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	291.353	0	3.171	294.524	- 3.442	- 8.433	- 7.428	- 12.427
Programma-uitgaven	289.185	0	3.100	292.285	- 3.515	- 8.506	- 7.501	- 12.500
<i>Zorgen voor de beschikbaarheid van voldoende personeel</i>	<i>116.057</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>116.057</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Een betere beloning	86.836	0	0	86.836	0	0	0	0
• Arbeidsmarkt	11.000	0	0	11.000	0	0	0	0
• Overig	18.221	0	0	18.221	0	0	0	0
<i>Versterken van de positie van leraren en zorgen voor personeel van voldoende kwaliteit</i>	<i>170.329</i>	<i>0</i>	<i>3.100</i>	<i>173.429</i>	<i>- 3.515</i>	<i>- 8.506</i>	<i>- 7.501</i>	<i>- 12.500</i>
• Een sterker beroep	119.513		7.600	127.113	- 5.015	- 4.006	- 4.001	- 4.000
• Een professionelere school	36.300		4.000	40.300	10.000	4.000	5.000	
• Overig	14.516		- 8.500	6.016	- 8.500	- 8.500	- 8.500	- 8.500
<i>Programmakosten-overig</i>	<i>2.799</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>2.799</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Uitvoeringsorganisatie DUO	2.799	0	0	2.799	0	0	0	0
Apparaatsuitgaven	2.168	0	71	2.239	73	73	73	73
Ontvangsten	0	0	4.000	4.000	10.000	4.000	2.000	0

Toelichting mutaties

Voor artikel 9 (Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 3,2 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010.

Voor – € 5,9 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van beleidsmatige mutaties is de begroting met € 9,1 miljoen gestegen.

De ontvangsten zijn met € 4 miljoen gestegen, het betreft een technische mutatie.

Toelichting per operationele doelstelling

Versterken van de positie van leraren en zorgen voor personeel van voldoende kwaliteit

- Om de beschikbare budgetten voor 2010 in overeenstemming te brengen met de beoogde uitgaven is voor diverse middelen uit het onderdeel «een sterker beroep» (lerarenbeurs, rekenen & taal en opleiden in de school) tot een totaalbedrag van € 9,1 miljoen aan intertemporele compensaties geboekt. Daarnaast is hier vanaf 2011 ten behoeve van de hbo-master leren & innoveren een bedrag van € 4 miljoen naar artikel 6 overgeboekt.
- Onder het instrument «een professionelere school» is vanuit het FES voor de Innovatielmpuls Onderwijs een bedrag van € 4 miljoen aan het budget 2010 toegevoegd (voor de jaren 2011 tot en met 2013 gaat het om respectievelijk € 10 miljoen, € 4 miljoen en € 2 miljoen).
- Ten behoeve van het personeelsbeleid in de mbo-sector is onder de post «overig» vanaf 2010 een bedrag van € 8,5 miljoen naar artikel 4 overgeboekt.

Toelichting ontvangstenmutaties

In verband met de desaldering van de FES-middelen voor de Innovatielmpuls Onderwijs (zie uitgaven hiervoor) zijn op de ontvangsten voor de jaren 2010 tot en met 2013 dezelfde bedragen geboekt als op de uitgaven.

Artikel 11. Studiefinanciering

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 11 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletioire begroting 2010	Stand 1e suppletioire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	3.934.192	0	- 188.692	3.745.500	30.576	0	0	0
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	3.934.192	0	- 188.692	3.745.500	30.576	0	0	0
Programma-uitgaven	3.934.192	0	- 188.692	3.745.500	30.576	0	0	0
<i>Waarborgen van de algemene financiële toegankelijkheid van het onderwijs voor studenten</i>	<i>1.701.958</i>	<i>0</i>	<i>- 202.363</i>	<i>1.499.595</i>	<i>- 8.444</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Basisbeurs	1.024.287	0	- 25.266	999.021	- 44.890	0	0	0
• Reisvoorziening	677.671	0	- 177.097	500.574	36.446	0	0	0
<i>Waarborgen toegankelijkheid van het onderwijs voor studerenden met minder draagkrachtige ouders</i>	<i>689.726</i>	<i>0</i>	<i>- 6.568</i>	<i>683.158</i>	<i>14.504</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Aanvullende beurs	689.726	0	- 6.568	683.158	14.504	0	0	0
<i>Waarborgen flexibiliteit in de wijze van financiering door de studerende</i>	<i>1.394.400</i>	<i>0</i>	<i>15.336</i>	<i>1.409.736</i>	<i>17.129</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletioire begroting 2010	Stand 1e suppletioire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
• Bijverdiengrens	0	0	0	0	0	0	0	0
• Leenfaciliteit	1.394.400	0	15.336	1.409.736	17.129	0	0	0
<i>Stimuleren internationale studentenmobiliteit</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Overige uitgaven Studiefinanciering</i>	71.000	0	-3.281	67.719	-5.567	0	0	0
<i>Programmakosten-overig</i>	77.108	0	8.184	85.292	12.954	0	0	0
• Uitvoeringsorganisatie DUO	77.108	0	8.184	85.292	12.954	0	0	0
Totaal programma-uitgaven	3.934.192	0	-188.692	3.745.500	30.576	0	0	0
- Waarvan relevant	2.122.992	0	-309.883	1.813.109	-45.291	0	0	0
- Waarvan niet-relevant	1.811.200	0	121.191	1.932.391	75.867	0	0	0
Apparaatsuitgaven	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal ontvangsten	540.200	0	13.026	553.226	16.057	0	0	0
<i>Waarborgen adequate terugbetaling leningen</i>								
• Terugbetalingsstelsel van lening naar draagkracht	252.100	0	8.737	260.837	11.768	0	0	0
<i>Overige ontvangsten uit kortlopende schulden</i>	288.100	0	4.289	292.389	4.289	0	0	0
Totaal ontvangsten	540.200	0	13.026	553.226	16.057	0	0	0
- Waarvan relevant	252.100	0	8.501	260.601	12.405	0	0	0
- Waarvan niet-relevant	288.100	0	4.525	292.625	3.652	0	0	0

Toelichting mutaties

Voor artikel 11 (Studiefinanciering) is sprake van een daling van de uitgaven met per saldo € 188,7 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010. De niet-relevante uitgaven stijgen met € 121,2 miljoen (technische mutaties). Daartegenover staat een daling van de relevante uitgaven met € 309,9 miljoen (autonome en beleidsmatige mutaties).

De ontvangsten stijgen met per saldo € 13,0 miljoen. Voor € 4,5 miljoen betreft het niet-relevante (technische) mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties stijgen de relevante ontvangsten met € 8,5 miljoen.

Toelichting per operationele doelstelling

Zowel voor de uitgaven als de ontvangsten wordt een onderscheid gemaakt tussen relevant en niet-relevant. Relevant betekent: relevant voor het begrotingstekort/EMU-saldo. De relevante uitgaven worden hoofdzakelijk gevormd door studiefinanciering die als gift wordt toegekend (mbo/bol niveau 1 en 2, eerste jaar aanvullende beurs) en door de omzetting van uitgekeerde prestatiebeurs in gift (na behalen diploma binnen 10 jaar). Onder de niet-relevante uitgaven vallen vooral de prestatiebeurs (zolang die nog niet is omgezet in een gift) en rentedragende leningen. De niet-relevante ontvangsten betreffen hoofdzakelijk aflossingen op de hoofdsom van rentedragende leningen. De relevante ontvangsten worden vooral gevormd door de ontvangen rente op leningen.

Het onderscheid relevant – niet-relevant is in onderstaande toelichting als uitgangspunt genomen.

Uitgaven

De verlaging van de relevante uitgavenraming met € 309,9 miljoen ten opzichte van de begroting 2010 wordt veroorzaakt door:

- autonome ontwikkelingen, waaronder minder omzettingen van prestatiebeurs naar gift, minder gebruik van de aanvullende beurs, minder uitgaven voor de OV-studentenkaart, stijging van het aantal studerende met studiefinanciering op grond van de meest recente referentieraming (– € 177,6 miljoen in 2010);
- in 2009 is op grond van de Najaarsnota 2009 al een deel van de verplichtingen voor de OV-studentenkaart 2010 voldaan (– € 165,0 miljoen in 2010);
- overige mutaties (€ 32,8 miljoen in 2010), vooral stijging van de uitvoeringslasten bij DUO en bijstelling als gevolg van stijging van de aantallen, overheveling van € 10,0 miljoen van artikel 4 vanwege het school exit en extension programma.

In 2011 wordt de raming van de relevante uitgaven verlaagd met € 45,3 miljoen.

De raming van de niet-relevante uitgaven voor 2010 is met € 121,2 miljoen verhoogd (in 2011 met € 75,9 miljoen). De belangrijkste oorzaken zijn:

- uit realisatiecijfers blijkt dat er in 2010 minder omzettingen van prestatiebeurs naar gift zijn dan geraamd, dus er wordt minder aan prestatiebeurs afgeboekt (€ 66,8 miljoen in 2010);
- toename van het aantal studerende met studiefinanciering op basis van de meest recente referentieraming (€ 36,0 miljoen in 2010);
- stijging van het gebruik van de leenfaciliteiten, met name het collegegeldkrediet (€ 15,3 miljoen in 2010).

Ontvangsten

De ontvangstenraming is voor 2010 met € 13,0 miljoen bijgesteld. Uit de realisatiegegevens over de afgelopen jaren blijkt dat er meer wordt afgelost op studieleningen dan geraamd:

- het relevante deel betreft extra ontvangsten aan rente en kortlopende schulden (€ 8,5 miljoen in 2010, en € 12,4 miljoen in 2011);
- het niet-relevante deel van de extra aflossingen betreft de hoofdsom van de lening (€ 4,5 miljoen in 2010, en € 3,7 miljoen in 2011).

Artikel 12. Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 12 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e supplettoire begroting 2010	Stand 1e supplettoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	126.298	0	7.164	133.462	10.769	0	0	0
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	126.298	0	7.164	133.462	10.769	0	0	0
<i>Financiële toegankelijkheid onderwijs voor leerlingen vo en deelnemers bol</i>	<i>96.700</i>	<i>0</i>	<i>7.505</i>	<i>104.205</i>	<i>10.073</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e supplettoire begroting 2010	Stand 1e supplettoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
• TS 17–	34.200	0	1.220	35.420	1.940	0	0	0
• VO 18+	61.500	0	5.848	67.348	7.696	0	0	0
waarvan niet-relevante uitgaven	2.500	0	– 709	1.791	– 670	0	0	0
• TS 18+ vavo	1.000	0	437	1.437	437	0	0	0
<i>Financiële toegankelijkheid onderwijs voor studenten aan de lerarenopleiding</i>								
• TS 18+ tlo	11.400	0	– 1.601	9.799	– 1.601	0	0	0
<i>Programma-uitgaven overig</i>								
• Uitvoeringsorganisatie DUO	18.198	0	1.260	19.458	2.297	0	0	0
Totaal ontvangsten	9.400	0	0	9.400	0	0	0	0
• TS 17–	2.200	0	0	2.200	0	0	0	0
• VO 18+	6.600	0	0	6.600	0	0	0	0
• TS 18+	600	0	0	600	0	0	0	0

Toelichting mutaties

Voor artikel 12 (Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 7,2 miljoen voor 2010 (€ 10,8 miljoen voor 2011) ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010.

In 2010 betreft het – € 0,7 miljoen voor technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 7,9 miljoen gestegen in 2010.

De ontvangsten zijn met gelijk gebleven ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010.

Toelichting per operationele doelstelling

Financiële toegankelijkheid onderwijs voor leerlingen vo en deelnemers bol

Door autonome mutaties stijgen de uitgaven voor leerlingen in het vo en minderjarige deelnemers bol met in totaal € 7,5 miljoen in 2010 (€ 10,1 miljoen in 2011) ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010. De oorzaken zijn hoofdzakelijk:

- meer leerlingen (€ 0,8 miljoen in 2010), vooral in het vo;
- doorwerking van de realisaties 2009.

Financiële toegankelijkheid onderwijs voor studenten aan de lerarenopleiding

De raming voor 2010 en 2011 van deze uitgaven is met € 1,6 miljoen verlaagd op grond van de doorwerking van de realisatiegegevens over 2009. Een lager aantal studenten dan geraamd maakt gebruik van de regeling.

Programma-uitgaven overig

De raming van de uitgaven aan de uitvoeringsorganisatie DUO zijn voor 2010 met € 1,3 miljoen verhoogd (€ 2,3 miljoen voor 2011) vanwege de gestegen leerlingaantallen en stijgende uitvoeringslasten.

Artikel 13. Lesgeld

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 13 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	5.951	0	679	6.630	1.171	0	0	0
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	5.951	0	679	6.630	1.171	0	0	0
• Uitvoeringsorganisatie DUO	5.951		679	6.630	1.171	0	0	0
Ontvangsten lesgeld	192.600	0	7.234	199.834	744	0	0	0

Toelichting mutaties

Voor artikel 13 (Lesgeld) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 0,7 miljoen in 2010 (€ 1,2 miljoen in 2011) ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010. Dit is een autonome mutatie.

De ontvangsten zijn in 2010 met € 7,2 miljoen gestegen (€ 0,8 miljoen in 2011) als gevolg van autonome ontwikkelingen.

Toelichting per operationele doelstelling

De raming van de ontvangsten Lesgeld is voor 2010 met € 7,2 miljoen verhoogd vanwege bijstelling van het aantal lesgeldplichtigen.

Artikel 14. Cultuur

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 14 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	611.712	0	14.230	625.942	1.811	2.126	367	367
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	951.738	0	19.083	970.821	1.811	2.126	367	367
Programma-uitgaven	903.249	0	17.420	920.669	1.718	2.032	365	365
<i>Bevorderen van de deelname van de burgers aan kunsten</i>	<i>584.580</i>	<i>0</i>	<i>7.187</i>	<i>591.767</i>	<i>7.257</i>	<i>6.929</i>	<i>5.829</i>	<i>5.829</i>
• Cultuursubsidies 2009-2012	552.678	0	6.446	559.124	6.441	6.441	6.441	6.441
– 4-jarig	97.311	0	– 639	96.672	– 644	– 644	– 644	– 644
• producerend	69.949	0	154	70.103	149	149	149	149
• niet producerend	27.362	0	– 793	26.569	– 793	– 793	– 793	– 793
– Langjarig	293.867	0	634	294.501	634	634	634	634
• producerend	264.910	0	607	265.517	607	607	607	607
• waarvan Musea	150.802	0	0	150.802	0	0	0	0
• niet producerend	28.957	0	27	28.984	27	27	27	27
– Fondsen	161.500	0	6.451	167.951	6.451	6.451	6.451	6.451
• Verbreden inzet Cultuur	26.262	0	– 909	25.353	– 284	– 612	– 612	– 612

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e supplettoire begroting 2010	Stand 1e supplettoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
• Internationaal Cultuurbeleid (HGIS)	5.640	0	1.650	7.290	1.100	1.100	0	0
<i>Behoud en Beheer Cultureel Erfgoed</i>	222.105	0	3.844	225.949	- 540	0	0	0
• Archieven	26.222	0	- 100	26.122	- 100	0	0	0
• Beelden voor de toekomst	23.468	0	- 136	23.332	0	0	0	0
• waarvan FES	22.032	0	0	22.032	0	0	0	0
• Musea: huisvesting	27.202	0	668	27.870	0	0	0	0
• Musea: buiten de Cultuursubsidies 2009-2012	19.143	0	0	19.143	0	0	0	0
• Mooier Nederland	6.743	0	- 1.602	5.141	0	0	0	0
• Monumenten	110.397	0	4.400	114.797	0	0	0	0
• Archeologie	2.725	0	727	3.452	0	0	0	0
• waarvan FES	1.750	0	727	2.477	0	0	0	0
• Overige instrumenten	6.205	0	- 113	6.092	- 440	0	0	0
<i>Bibliotheken</i>	31.179	0	2.656	33.835	0	0	0	0
• Subsidies		0		0	0	0	0	0
• Bibliotheekvernieuwing	18.500	0	2.417	20.917	0	0	0	0
• Leesvoorziening leesgehandicapten	9.679	0	239	9.918	0	0	0	0
• Programma leesbevordering	3.000	0	0	3.000	0	0	0	0
<i>Programmakosten overig</i>	47.581	0	3.258	50.839	- 5.462	- 5.264	- 5.564	- 5.564
<i>Nationaal Archief waarvan informatie op Orde (Archiefachterstanden)</i>	17.804	0	475	18.279	463	367	100	100
	500	0		500	0	0	0	0
Apparaatsuitgaven	48.489	0	1.663	50.152	93	94	2	2
• Bestuursdepartement	9.131	0	- 131	9.000	1	2	2	2
• Uitvoeringsdiensten	39.358	0	1.794	41.152	92	92	0	0
Ontvangsten	24.276	0	1.264	25.540	0	0	0	0

Toelichting mutaties

Voor artikel 14 (Cultuur) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 19,1 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010. Voor € 16,1 miljoen betreft het een verlaging van de uitgaven in verband met technische mutaties. Als gevolg van beleidsmatige mutaties is de begroting met € 35,2 miljoen gestegen.

De ontvangsten zijn met € 1,2 miljoen gestegen in verband met technische mutaties.

Toelichting per operationele doelstelling

Bevorderen van de deelname van de burgers aan cultuuruitingen
Het budget is verhoogd als gevolg van intertemporele compensaties voor een bedrag van € 4,6 miljoen voor o.a. de regelingen cultuurprofijs en FINE/Filmotech.

Behoud en beheer Cultureel Erfgoed
Het budget van de monumentenzorg is verhoogd met economische stimuleringsmaatregelen voor een bedrag van € 24 miljoen uit de 2e tranche Wonen Wijken en Integratie (WWI). Het gaat hierbij om de

uitvoering van de Regeling speciale projecten WWI van € 9 miljoen en de regeling herbestemming monumenten van € 15 miljoen.

Bibliotheken

Het budget is als gevolg van intertemporele compensaties verhoogd met een bedrag van € 2,7 miljoen . Een groot deel hiervan heeft betrekking op de slotbetalingen van de projecten voor bibliotheekinnovatie.

Overige uitgaven

Het budget is als gevolg van intertemporele compensaties verhoogd met een bedrag van € 3,3 miljoen . Hiervan heeft € 1,7 miljoen betrekking op de kosten van de ontvlechting van de Vereniging Openbare Bibliotheken.

Artikel 15 Media

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 15 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e supplettoire begroting 2010	Stand 1e supplettoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	904.583	- 1.489	0	903.094	- 441	- 441	- 441	- 441
Waarvan garantieverplichtingen								
Programma-uitgaven	905.329	0	- 1.360	903.969	- 441	- 441	- 441	- 441
<i>Bevorderen dat alle burgers toegang hebben tot een kwalitatief hoogwaardig, onafhankelijk en pluriform media-aanbod</i>	<i>897.486</i>	<i>0</i>	<i>- 1.048</i>	<i>896.438</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Financiering publieke omroep	880.004	0	- 1.048	878.956	0	0	0	0
• Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties	17.482	0	0	17.482	0	0	0	0
<i>Programmakosten-overig</i>	<i>7.843</i>	<i>0</i>	<i>- 312</i>	<i>7.531</i>	<i>- 441</i>	<i>- 441</i>	<i>- 441</i>	<i>- 441</i>
• Overige uitgaven (geen Mediawet)	7.843	0	- 312	7.531	0	0	0	0
Ontvangsten	246.252	0	1.268	247.520	0	0	0	0

Toelichting mutaties

Voor artikel 15 (Media) is sprake van een daling van de uitgaven met € 1,4 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010.

Voor € 1,5 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 0,1 miljoen gestegen.

De ontvangsten zijn met € 1,3 miljoen gestegen. Voor € 1,3 miljoen betreft het technische mutaties.

Toelichting per operationele doelstelling

Bevorderen dat alle burgers toegang hebben tot een kwalitatief hoogwaardig, onafhankelijk en pluriform media-aanbod

Zowel de uitgaven als de ontvangsten zijn met € 12 miljoen verlaagd als gevolg van een lagere raming van de reclameontvangsten voor 2010.

Hiertegenover staat een stijging met € 11 miljoen voor de uitkering van de wettelijke prijsbijstelling. Verder is de structurele cultuurnotaverplichting

aan Stichting Mira Media beëindigd en is het bijbehorende budget van € 0.4 miljoen teruggeboekt naar art. 14 Cultuur.

Artikel 16. Onderzoek en Wetenschapsbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 16 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e supplettoire begroting 2010	Stand 1e supplettoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	1.197.221	0	- 6.001	1.191.220	- 15.385	- 10.286	- 14.779	- 14.735
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	1.239.302	0	32.823	1.272.125	- 14.385	- 10.286	- 14.779	- 14.779
Programma-uitgaven	1.236.048	0	32.943	1.268.991	- 14.332	- 10.233	- 14.726	- 14.726
<i>Zorgen voor een voldoende toerusting van het onderzoeksstelsel</i>	<i>784.591</i>	<i>0</i>	<i>5.963</i>	<i>790.554</i>	<i>- 4.332</i>	<i>- 10.233</i>	<i>- 14.726</i>	<i>- 14.726</i>
• NWO	313.343	0	121	313.464	56	56	56	56
• KNAW	90.774	0	0	90.774	0	0	0	0
• Koninklijke Bibliotheek (KB)	46.429	0	0	46.429	0	0	0	0
• KNAW bibliotheek	2.429	0	0	2.429	0	0	0	0
• LF TUD bibliotheek	7.626	0	0	7.626	0	0	0	0
• IISG	284	0	0	284	0	0	0	0
• SURF	7.517	0	0	7.517	0	0	0	0
• CPG	515	0	0	515	0	0	0	0
• Montesquieu Instituut	1.067	0	0	1.067	0	0	0	0
• NCB	5.170	0	0	5.170	0	0	0	0
• TNO	191.444	0	4.170	195.614	- 5.288	- 10.289	- 14.782	- 14.782
• BPRC/ Stichting AAP	9.597	0	0	9.597	0	0	0	0
• Nationaal Herbarium	1.225	0	0	1.225	0	0	0	0
• NLR	916	0	0	916	0	0	0	0
• Deltares	2.265	0	0	2.265	0	0	0	0
• MARIN	957	0	0	957	0	0	0	0
• STT	233	0	0	233	0	0	0	0
• EMBC	724	0	0	724	0	0	0	0
• EMBL	4.100	0	0	4.100	0	0	0	0
• ESA	33.832	0	0	33.832	0	0	0	0
• CERN	35.444	0	0	35.444	0	0	0	0
• ESO	7.100	0	0	7.100	0	0	0	0
• NEMO	3.368	0	0	3.368	0	0	0	0
• EG-Liaison	405	0	0	405	0	0	0	0
• NTU/INL	3.241	0	0	3.241	0	0	0	0
• EIB	1.297	0	0	1.297	0	0	0	0
• Nationale coördinatie	7.105	0	520	7.625	900	0	0	0
• Bilaterale samenwerking	3.258	0	0	3.258	0	0	0	0
• Weerstandsverhoging onderzoekinstellingen (CBRN)	2.470	0	152	2.622	0	0	0	0
• Nader te verdelen	456	0	1.000	1.456	0	0	0	0
<i>Het bevorderen van wetenschappelijke activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van specifieke kennis en/of aan het oplossen van belangrijke maatschappelijke vraagstukken</i>	<i>255.296</i>	<i>0</i>	<i>16.980</i>	<i>272.276</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• FES – BSIK	22.370	0	30.590	52.960	0	0	0	0
• FES- ITER	0	0	0	0	0	0	0	0
• FES-GATE	2.000	0	0	2.000	0	0	0	0
• FES- grootschalige researchfaciliteiten	3.902	0	0	3.902	0	0	0	0
• FES- Parelsnoer	7.750	0	0	7.750	0	0	0	0

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletioire begroting 2010	Stand 1e suppletioire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
• FES SURF-net	11.700	0	0	11.700	0	0	0	0
• FES NCB	10.000	0	0	10.000	0	0	0	0
• FES ITER-2	4.000	0	0	4.000	0	0	0	0
• FES hersenen en Cognitie	4.000	0	0	4.000	0	0	0	0
• Genomics	40.000	0	0	40.000	0	0	0	0
• Kenniswerkers	120.000	0	- 13.610	106.390	0	0	0	0
• Smart-mix	0	0	0	0	0	0	0	0
• EET	0	0	0	0	0	0	0	0
• Valorisatie	2.500	0	0	2.500	0	0	0	0
• Talentenkracht	500	0	0	500	0	0	0	0
• Kust- en zeeonderzoek	2.000	0	0	2.000	0	0	0	0
• ASTRON/LOFAR	2.074	0	0	2.074	0	0	0	0
• Grootschalige research infrastructuur	19.000	0	0	19.000	0	0	0	0
• Poolonderzoek	2.000	0	0	2.000	0	0	0	0
• Gezondheidsonderzoek	1.500	0	0	1.500	0	0	0	0
<i>Ruimte voor excellente onderzoekers en excellente wetenschap</i>	<i>195.873</i>	<i>0</i>	<i>10.000</i>	<i>205.873</i>	<i>- 10.000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Vernieuwingsimpuls	168.873	0	10.000	178.873	- 10.000	0	0	0
• VI-vrouwencomponent	2.000	0	0	2.000	0	0	0	0
• Talent Mozaik	2.000	0	0	2.000	0	0	0	0
• Talent Rubicon	4.000	0	0	4.000	0	0	0	0
• Aspasia	4.000	0	0	4.000	0	0	0	0
• Toptalent	4.000	0	0	4.000	0	0	0	0
• Graduate schools	11.000	0	0	11.000	0	0	0	0
<i>Programmakosten-overig</i>	<i>288</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>288</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Uitvoeringsorganisatie DUO	288	0	0	288	0	0	0	0
Apparaatsuitgaven	3.254	0	- 120	3.134	- 53	- 53	- 53	- 53
Ontvangsten	179.797	0	30.310	210.107	- 5.288	- 10.289	- 14.782	- 14.782

Toelichting mutaties

Voor artikel 16 (Onderzoek en wetenschapsbeleid) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 31,8 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010.

Voor € 12,5 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 19,3 miljoen gestegen.

De ontvangsten zijn met € 30,3 miljoen gestegen. Voor € 30,3 miljoen betreft het technische mutaties.

Toelichting per operationele doelstelling

Het bevorderen van wetenschappelijke activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van specifieke kennis en/of aan het oplossen van belangrijke maatschappelijke vraagstukken

Onderdeel van de stijging op de beleidsmatige mutaties betreft:

- De realisatie van de 1ste en 2de tender van de zgn kenniswerkersregeling.
- Een intertemporele compensatie van € 10 miljoen tbv afbouw innovatiearrangement (zie verder artikel 4 BVE).

Onderdeel van de technische mutaties is o.a. een desaldering in verband met de in 2009 niet uibetaalde FES/BSIK voorschotten voor een bedrag van € 30,6 miljoen.

Artikel 24. Kinderopvang

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 24 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	2.707.939	0	317.347	3.025.286	272.000	317.000	362.000	397.000
Waarvan garantieverplichtingen								
Programma-uitgaven	2.707.939	0	317.347	3.025.286	272.000	317.000	362.000	397.000
<i>Kinderen kunnen gebruik maken van kinderopvang zonder financiële drempels voor de ouders</i>	<i>2.612.385</i>	<i>0</i>	<i>320.000</i>	<i>2.932.385</i>	<i>305.000</i>	<i>350.000</i>	<i>395.000</i>	<i>430.000</i>
• Kinderopvangtoeslag	2.612.385	0	320.000	2.932.385	305.000	350.000	395.000	430.000
<i>Kinderopvang is van goede kwaliteit, passend bij de leeftijd, mogelijkheden en behoeften van kinderen</i>	<i>51.439</i>	<i>0</i>	<i>28.181</i>	<i>79.620</i>	<i>7.000</i>	<i>7.000</i>	<i>7.000</i>	<i>7.000</i>
• Subsidies	9.712	0	- 6.000	3.712				
• Kwaliteit en opleidingen	33.663	0	34.181	67.844	7.000	7.000	7.000	7.000
• Taskforce wachtlijsten	8.064	0	0	8.064				
<i>Harmonisatie regelgeving kinderopvang en peuterspeelzalen om alle kinderen te bereiken die VVE nodig hebben</i>	<i>44.097</i>	<i>0</i>	<i>- 30.834</i>	<i>13.263</i>	<i>- 40.000</i>	<i>- 40.000</i>	<i>- 40.000</i>	<i>- 40.000</i>
• Harmonisering kinderopvang, peuterspeelzalen en VVE	44.097	0	- 30.834	13.263	- 40.000	- 40.000	- 40.000	- 40.000
<i>Programmakosten-overig</i>	<i>18</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>18</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Agentschap SZW	18	0	0	18	0	0	0	0
• Uitvoeringsorganisatie DUO	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten	747.736	0	95.000	842.736	115.000	135.000	135.000	140.000

Toelichting mutaties

Voor artikel 24 (Kinderopvang) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 317,4 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010. Voor - € 47,8 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 365,2 miljoen gestegen. Hiervan maakt deel uit de tegenvaller bij de kinderopvangtoeslag van € 256 miljoen. Voorts bestaat het bedrag uit een verhoging van zowel te toeslaguitgaven als de ontvangsten met € 95 miljoen als gevolg van grotere verschillen bij de afrekening van oude toeslaguitgaven door de Belastingdienst.

Toelichting per operationele doelstelling

Kinderopvang is van goede kwaliteit, passend bij de leeftijd, mogelijkheden en behoeften van kinderen

Voor versterking toezicht en handhaving in verband met de wijzigingen gastouderopvang is eenmalig € 10 miljoen overgeboekt naar het gemeentefonds. Er is € 4 miljoen aan subsidies in 2009 niet tot besteding gekomen en doorgeschoven naar 2010.

Voor de hogere kosten van opleidingen gastouders en voor de hogere kosten van de ontwikkeling van de gemeenschappelijke inspectie ruimte (noodzakelijk voor toezicht en handhaving GGD), is een bedrag van € 31 miljoen aan het budget 2010 toegevoegd. Daarnaast is een bedrag van € 3,2 miljoen voor projecten die in 2009 niet zijn afgerond en in 2010 tot betaling komen, doorgeschoven naar 2010.

Kinderen kunnen gebruik maken van kinderopvang zonder financiële drempels voor de ouders

Er is € 320,0 miljoen toegevoegd aan het uitgavenbudget 2010 voor kinderopvangtoeslag. Omdat het ontvangstenbudget met € 95 miljoen verhoogd is, betekent dit per saldo een verhoging van het budget voor kinderopvangtoeslag met € 225 miljoen.

De verhoging wordt voornamelijk veroorzaakt door meer kinderen in de gastouderopvang dan geraamd en doorwerking van de hogere uitgaven van de kinderopvangtoeslag in 2009.

Harmonisatie regelgeving kinderopvang en peuterspeelzalen om alle kinderen te bereiken die VVE nodig hebben

Ter verhoging van de kwaliteit van het peuterspeelzaalwerk is voor de opleidingen van de leidsters een structurele reeks van € 35,0 miljoen per jaar overgeboekt naar het gemeentefonds. Voor versterking van toezicht en handhaving peuterspeelzaalwerk en Voor- en Vroegschoolse educatie is aan het gemeentefonds een bedrag van € 2,1 miljoen in 2010 en structureel € 5,0 miljoen vanaf 2011 overgeboekt. Voor voorbereiding en versterking van Voor- en Vroegschoolse educatie is € 0,7 miljoen overgeboekt naar het beleidsterrein van het primair onderwijs. Er is een bedrag van € 7,0 miljoen aan subsidies harmonisatie dat in 2009 niet tot besteding is gekomen doorgeschoven naar 2010.

Artikel 25. Emancipatie

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 25 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e supplettoire begroting 2010	Stand 1e supplettoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	16.063	150	- 1.404	14.809	- 2.063	- 919	- 220	- 280
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	20.048	150	- 1.404	18.794	- 2.063	- 919	- 220	- 280
Programma-uitgaven	18.146	150	- 1.502	16.794	- 2.068	- 924	- 225	- 285
Emancipatie	14.799	0	- 1.412	13.387	- 2.028	- 924	- 225	- 285
<i>Het verankeren van het emancipatieperspectief in het beleid van departementen</i>	762	0	- 125	637	0	0	0	0

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
<i>Het versterken van het emancipatieperspectief in de samenleving</i>	14.037	0	- 1.287	12.750	- 2.028	- 924	- 225	- 285
Homo-emancipatie	3.347	150	- 90	3.407	- 40	0	0	0
<i>Het verankeren van het emancipatieperspectief in het beleid van departementen</i>	200	0	0	200	0	0	0	0
<i>Het versterken van het emancipatieperspectief in de samenleving</i>	3.147	150	- 90	3.207	- 40	0	0	0
Apparaatsuitgaven	1.902	0	98	2.000	5	5	5	5
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0

Toelichting mutaties

Voor artikel 25 (Emancipatie) is sprake van een daling van de uitgaven met € 1,4 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2010.

Voor -€ 3,5 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 2,1 miljoen gestegen.

Toelichting per operationele doelstelling

- Op operationele doelstelling emancipatiebeleid: «Het versterken van het emancipatieproces in de samenleving» zijn voor 2010 o.a. voor onderstaande doelen bedragen overgeboekt naar het gemeentefonds (ministerie BZK):
  - € 0,7 miljoen voor het oprichten van vadercentra in 14 gemeenten om de emancipatie en integratie van allochtone mannen en vaders te bevorderen;
  - € 0,9 miljoen voor «1001 kracht» om in 6 gemeenten de maatschappelijke participatie van vrouwen uit etnische minderheden te bevorderen;
  - € 0,9 miljoen om in 19 gemeenten en 5 provincies met de best practices «Alle troeven in handen» het emancipatieproces van kwetsbare vrouwen in de Nederlandse samenleving te versterken.
- Verder is op deze doelstelling naar het ministerie van VWS voor 2010 € 0,7 miljoen overgeboekt voor het thema seksualisering om het door VWS geïnitieerde programma Seksuele gezondheid van de jeugd te versterken om een respectvolle omgang met meisjes door jongens te bevorderen.

2.3. Niet-beleidsartikelen

Artikel 17. Nominaal en Onvoorzien

Budgettaire gevolgen

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 17 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	- 4.307	0	- 2.887	- 7.194	13	- 879	4.218	4.107
Waarvan garantieverplichtingen								
Uitgaven	- 4.307	0	- 2.887	- 7.194	13	- 879	4.218	4.107
• Loonbijstelling	0	0	0	0	0	0	0	0
• Prijsbijstelling	0	0	- 5.567	- 5.567	0	0	0	0
• Nader te verdelen	- 4.307	0	2.680	- 1.627	13	- 879	4.218	4.107
Ontvangsten	957	0	0	957	0	0	0	0

Toelichting:

Loonbijstelling

Er wordt een nullijn gehanteerd voor de lonen wat betekent dat de loonbijstelling tranche 2010 niet wordt uitgedeeld aan de departementen.

Prijsbijstelling

De prijsbijstelling tranche 2010 wordt voor het jaar 2010 niet uitgekeerd. In verband met de verplichte prijsbijstelling wordt OCW voor 2010 incidenteel door VWS gecompenseerd (€ 30 miljoen).

Het wettelijk verplichte deel is € 35,6 miljoen. Het verschil van € 5,6 miljoen wordt binnen OCW opgevangen en is daarom geparkeerd op artikel 17.

Nader te verdelen

De mutatie wordt grotendeels verklaard door de toevoeging en uitdeling van de eindejaarsmarge 2009/2010 ad € 203,0 miljoen en een kasschuif die de OCW-begroting over de jaren heen sluitend maakt.

Artikel 18. Ministerie Algemeen

Budgettaire gevolgen

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 18 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2010	Stand 1e suppletoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	124.142	- 150	10.041	134.033	3.707	- 590	- 267	- 268
Waarvan garantieverplichtingen								
Uitgaven	124.142	- 150	10.041	134.033	3.707	- 590	- 267	- 268
• Bestuursdepartement (niet toe te rekenen uitgaven)	113.306	0	5.540	118.846	937	- 291	32	31
• Uitvoeringsorganisaties onverdeeld	10.836	- 150	4.501	15.187	2.770	- 299	- 299	- 299
Ontvangsten	567	0	0	567	0	0	0	0

Toelichting mutaties

Het totale budget op artikel 18 is met € 9,9 miljoen verhoogd. Er is per saldo € 2,9 miljoen toegevoegd door technische overboekingen tussen artikelen of departementen. Daarnaast is beleidsmatig budget toegevoegd ad € 7,0 miljoen. Dit wordt grotendeels verklaard door kasschuiven. Belangrijkste hiervan is de kasschuif ten behoeve van een voorziening voor Sociaal Flankerend Beleid waarop in 2010 aanspraak zal worden gemaakt. Tevens is een aantal kasschuiven verwerkt als gevolg van uitgestelde/vertraagde projecten. Het gaat onder andere om transitiekosten kantoorautomatisering, ontwikkeling leerlinggramingstelsel Radon, project Datawarehouse en de uitrol E-doc.

Artikel 19. Inspecties

Budgettaire gevolgen

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 19 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e supplettoire begroting 2010	Stand 1e supplettoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	61.925	0	1.795	63.720	69	69	129	129
Waarvan garantieverplichtingen								
Uitgaven	61.925	0	1.795	63.720	69	69	129	129
• Erfgoedinspectie	2.704	0	382	3.086	129	129	129	129
• Inspectie van het Onderwijs	59.221	0	1.413	60.634	- 60	- 60	0	0
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0

Toelichting mutaties

Het totale budget op artikel 19 is met € 1,8 miljoen verhoogd.

Er is per saldo € 0,2 miljoen toegevoegd door technische overboekingen tussen artikelen of departementen. Daarnaast is beleidsmatig budget toegevoegd ad € 1,6 miljoen. Dit wordt verklaard door kasschuiven als gevolg van uitgestelde/vertraagde projecten, zoals extra taken Voor- en Vroegschoolse Educatie, Instellingsprofielen BVE, huisvestingskosten EGI en het project Verantwoorden.

Artikel 20. Adviesraden

Budgettaire gevolgen

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 20 (x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting 2010	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e supplettoire begroting 2010	Stand 1e supplettoire begroting 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014
Verplichtingen	7.250	0	492	7.742	- 11	- 11	- 11	- 11
Waarvan garantieverplichtingen								
Uitgaven	7.250	0	492	7.742	- 11	- 11	- 11	- 11
• Onderwijsraad	2.601	0	0	2.601	0	0	0	0
• Raad voor Cultuur	3.022	0	485	3.507	0	0	0	0
• Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid	1.627	0	7	1.634	- 11	- 11	- 11	- 11
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0

Toelichting mutaties

Het totale budget op artikel 20 is met € 0,5 miljoen verhoogd door beleidsmatige mutaties. Dit wordt verklaard door kasschuiven als gevolg van vertraging van de renovatie van de huisvesting van de Raad voor Cultuur en de Adviesraad voor Wetenschap en Technologie.

3. Definitieve openingsbalans Dienst Uitvoering Onderwijs

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is per 1 januari 2010 ontstaan door de fusie van CFI met de IB-Groep, en is als baten-lastendienst onderdeel van OCW. De tijdelijke status is per 1 januari 2010 toegekend. De aanvraag voor de definitieve status loopt.

De fusie moet leiden tot een verbetering van de dienstverlening aan burgers en instellingen door vermindering van de administratieve lasten en tot verbetering van de kwaliteit van de geleverde (informatie)diensten. DUO is hiermee de rijksuitvoeringsorganisatie in de onderwijskolom en de huisuitvoerder van OCW.

Definitieve openingbalans DUO per 1 januari 2010 (x € 1.000)

	Definitieve openingsbalans 2010	Indicatieve openingsbalans (uit ontwerpbegroting 2010)
Activa		
Immateriële activa	3.716	10.853
Materiële activa	15.191	18.280
– grond en gebouwen	–	–
– installaties en inventarissen	15.191	18.280
– overige materiële vaste activa	–	–
Voorraden	–	–
Debiteuren	5.389	7.749
Nog te ontvangen	2.931	3.110
Liquide middelen	60.560	52.610
Totaal activa	87.787	92.602
Passiva		
Eigen vermogen	2.418	2.321
– exploitatiereserve	– 1.298	– 7.032
– verplichte reserve	3.716	10.853
– onverdeeld resultaat	0	– 1.500
Leningen bij MvF	2.200	2.180
Voorzieningen	9.783	10.179
Crediteuren	9.037	48.327
Nog te betalen	64.349	29.595
Totaal passiva	87.787	92.602

Toelichting definitieve openingsbalans DUO per 1 januari 2010

ACTIVA

Immateriële activa

De balanspost immateriële activa heeft betrekking op de software voor studiefinanciering. Het verschil tussen de beide balansen wordt voornamelijk verklaard doordat er een afwaardering heeft plaatsgevonden vanwege stopzetting van het zogenaamde spoor Studiefinanciering ter grootte van € 6,9 miljoen.

Materiële activa

Grond en gebouwen

Zowel bij de voormalige CFI als IB-Groep zijn er geen activa onder de balanspost *Grond en gebouwen*.

Installaties en inventarissen

De definitieve openingsbalans is € 3,1 miljoen lager dan de indicatieve openingsbalans als gevolg van reguliere afschrijvingen 2009. Daarnaast is vanwege de nieuwbouw hoofdvestiging DUO in Groningen terughoudend omgegaan met vervangingsinvesteringen.

Overige materiële vaste activa

Zowel bij de voormalige CFI als bij IB-Groep zijn er geen activa onder de balanspost *Overige materiële vaste activa*.

Vorraden

Zowel bij de voormalige CFI als bij de IB-Groep zijn er geen posten die onder *Vorraden* terugkomen in de balans.

Debiteuren

De balanspost *Debiteuren* bestaat uit het saldo *Vorderingen* van de voormalige IB-Groep alsmede *Overige vorderingen* van de voormalige CFI.

Nog te ontvangen

De balanspost *Nog te ontvangen* bestaat uit *Overlopende activa* van de voormalige IB-Groep en *Nog te ontvangen bedragen en Vooruitbetaalde lasten* van de voormalige CFI.

Liquide middelen

De balanspost *Liquide middelen* bestaat uit alle kasrekeningen en bankrekeningen. De afwijking van de definitieve ten opzichte van de indicatieve balans is de resultante van de verschillen in de overige balansposten.

PASSIVA

Eigen vermogen

Het *Eigen vermogen* bestaat uit het Eigen vermogen van de voormalige IB-Groep en CFI, te weten *Exploitatiereserve* en *Verplichte reserve*.

Exploitatiereserve

De *Exploitatiereserve* is het restant uit eerder afgesloten boekjaren, inclusief het exploitatiesaldo van de voormalige IB-Groep en CFI over 2009, respectievelijk minus € 0,9 miljoen en minus € 0,5 miljoen. De toename van de exploitatiereserve heeft directe samenhang met de afname van de verplichte reserve naar aanleiding van de afboeking immateriële vaste activa van € 6,9 miljoen.

Verplichte reserve

De *Verplichte reserve* wordt aangehouden in verband met *immateriële vaste activa*. De afname van de verplichte reserve heeft een directe relatie met de afname immateriële vaste activa.

Leningen bij MvF

De *Leningen bij MvF* (Ministerie van Financiën) betreffen uitsluitend de lopende leningen van de voormalige CFI.

Voorzieningen

De *Voorzieningen* is conform jaarrekeningen van de voormalige CFI en IB-Groep 2009. Deze post omvat met name verplichtingen ten behoeve van personeel (wachtgelden en jubileumuitkeringen).

Crediteuren

De balanspost *Crediteuren* omvat de schulden aan leveranciers van de voormalige IB-Groep en CFI. De balansposten crediteuren en nog te betalen zijn aan elkaar gerelateerd. Het verschil tussen de indicatieve en de definitieve openingsbalans wordt verklaard door het technisch op nul stellen van de crediteuren CFI in de jaarrekening CFI 2009, en onder te brengen bij de balanspost Nog te betalen. Dit vanwege het opgaan van de financiële administratie CFI in deze van de IB-Groep per 2010.

Nog te betalen

Deze post omvat de *Kortlopende schulden, exclusief Schulden aan leveranciers* van de voormalige IB-groep en CFI alsmede de ontvangen Investeringsbijdragen van de voormalige IB-groep. De balansposten crediteuren en nog te betalen zijn aan elkaar gerelateerd. Het verschil tussen de indicatieve en de definitieve openingsbalans wordt verklaard door het technisch op nul stellen van de crediteuren CFI in de jaarrekening CFI 2009, en onder te brengen bij de balanspost Nog te betalen. Dit vanwege het opgaan van de financiële administratie van CFI in deze van de IB-Groep per 2010.